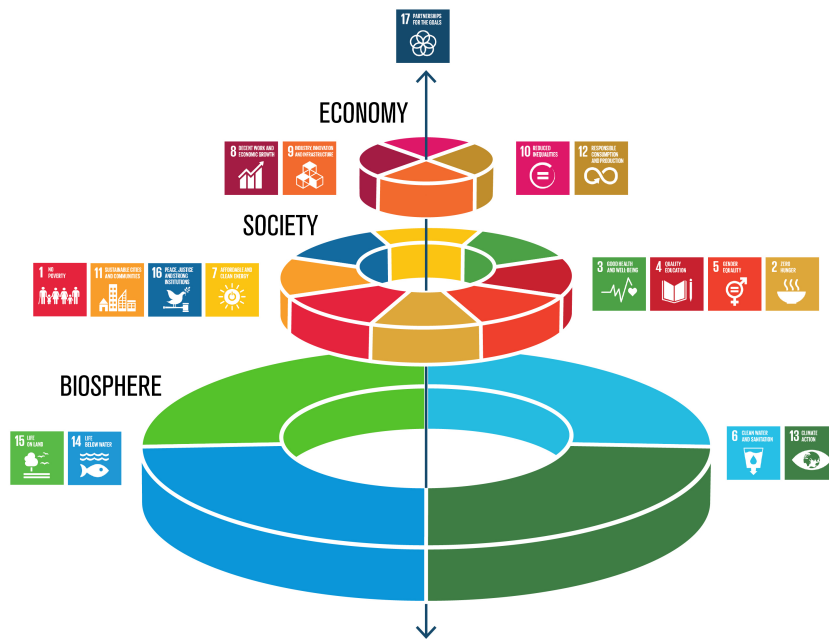

Geachte leden van de Provinciale Staten, weledelgestrenge heer/vrouwe,

Graag zouden wij u verzoeken **de kansen voor een provinciale voedsel agenda** (zie bijlage) door te nemen en te reageren op wat u hiervan gaat oppakken in deze coalitieperiode 2019-2023.

De urgentie is hoog als het gaat om het behalen van de Sustainable Development Goals voor 2030, waaraan Nederland zich als een van 192 landen heeft gecommitteerd. De organisatie van ons voedsel systeem heeft direct te maken met 10 van die 17 doelen.

Een duurzame ontwikkeling* van ons voedsel systeem is niet langer uit te stellen en vraagt ook om provinciale aandacht en een visie.

*Duurzame ontwikkeling is ontwikkeling die aansluit op de behoeften van het heden zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen, aldus de definitie van de VN-commissie Brundtland uit 1987.

Mocht u hierover met ons willen overleggen, dan zijn wij hiertoe graag bereid. U kunt ons bereiken via info@slowfood.nl en info@voedselanders.nl of contact opnemen met 06 51286088.

Met vriendelijke groet,

Nelleke Don

Voorzitter Slow Food Nederland

Hanny van Geel

Voorzitter Voedsel Anders

Kansen voor een Provinciale Voedsel agenda

De voedseltransitie is in volle gang. Overal in ons land zijn mooie voorbeelden van vernieuwende concepten van duurzame landbouw, korte ketens en betrokken burgers. Voor een volgende stap in deze belangrijke ontwikkeling is ondersteunend beleid nodig. Het provinciale beleid is de brug tussen (inter-) nationale missies en beleid en regionale, lokale acties. Provincies kunnen hierin op verschillende manieren een voortrekkersrol spelen. Vanuit Slow Food en Het Voedsel Anders netwerk geven we de volgende aanbevelingen.

1: Kies voor een integrale, thematische aanpak die aansluit bij de bestaande sectorale beleidsstructuren: voedselbeleid met een lange termijn visie op basis van verschillende toekomstscenario's. Leg hierin verbindingen met alle provinciale kernopgaves m.b.t drinkwaterkwaliteit, PAS, Natura2000 opgaves, etc. en andere bovenwettelijke sectorale doelen: biodiversiteit, sociale agenda, gezondheid, economische agenda, energieopgave, klimaatdoelen, etc.

2: Organiseer een voedselraad en zet in op participatieve democratie. Faciliteer een agrofood community met betrokken stakeholders uit de hele voedselketen en aanverwante sectoren. Zorg voor evenementen, inspiratie, uitwisseling van ervaringen en het delen van *best practices*. Maak on- en offline verbindingen. Faciliteer richting zelfsturende *communities* bij gebiedsontwikkeling of rondom specifieke onderwerpen zoals korte ketens en natuurinclusieve landbouw.

3: Adviesloket met stimulerende subsidies voor ondernemers op basis van oplossing richting en missie, in plaats van alleen op innovatie. Zorg dat er een pakket van ondersteuning ligt voor haalbaarheidsstudies tot implementatie, tot cross sectorale samenwerkingen en kennisoverdracht in samenwerking met kennisinstellingen. Blijf actueel qua kennis en actief met onderzoek.

4: Investeer in voedselonderwijs voor alle leeftijden en opleidingsniveaus. Gericht op bewustwording van alle facetten, de urgenties en uitdagingen, en van kansen en ontwikkelingen. Toekomstgericht onderwijs met veerkrachtige, ondernemende vaardigheden, en ook de vaardige burger en consument: bewust kiezen, en koken, excellente communicatie en denken-in-netwerken en vaardigheden, die passen bij de nieuwe 'ambachten'.

5: Aandacht voor **duurzame en gezonde consumptie**. Publiekscampagnes om de burger en de hele keten te betrekken bij een duurzaam voedselsysteem met betaalbare en gemakkelijke, gezonde keuzes. Uitleg van werkelijke maatschappelijke kosten en baten via True Pricing. Branding/marketing trots op lokaal voedsel, culinaire geschiedenis en lokale samenwerking. Samenwerking m.b.t preventie akkoord, versterken sociale cohesie, positieve gezondheid.

6: **Lobby via IPO, Rijk en GLB** voor effectieve regelgeving en kostendekkende betalingen voor ecosysteem-diensten (natuur, landschap, verhoging organische stof in bodem) door boeren die inspanningen leveren in plaats van generieke hectare-subsidies aan alle boeren. Hiervoor is het noodzakelijk dat het GLB wordt hervormd, waarbij marktregulering kan leiden tot kostendekkende prijzen aan boeren voor een duurzamere productie. Dit leidt ook tot True Pricing waarbij alle maatschappelijke kosten in de consumentenprijzen worden opgenomen. Lobby richting hogere overheden en gemeenten voor een duurzaam integraal voedselsysteem samen met boeren- en maatschappelijke organisaties, voedselraden en voedselcoördinatoren.

7: **Denk grensoverschrijdend en in kringlopen** en gebruik ketenregisseurs om nieuwe duurzame voedselketens te organiseren. Hoe kunnen we via korte ketens, hoogwaardige kwaliteit voedsel leveren aan inkopers (zorginstellingen, kantines, scholen, supermarkten, horeca) in metropool gebieden in de buurt? En hoe kunnen we diensten (wonen, zorg, educatie, toerisme, etc.) uit de stad weer terug naar het platteland brengen? Slimmer omgaan met grondstoffen is een must, aansluitend bij de circulaire economie. Door boven genoemde GLB-hervorming wordt het mogelijk kringlopen (inclusief veevoer) zo regionaal mogelijk te sluiten.

8: **Maak keuzes, stimuleer, en geef nudges. Stel grenzen** aan uitstoot, schaalgrootte, overlast, productie-quota. Zorg voor een vernieuwend pachtbeleid dat bepaalde eisen stelt aan het gebruik. Stimuleer pilots met een echt vernieuwende aanpak - die een plus scoren op alle duurzaamheidsfactoren: bodem, water, klimaat, biodiversiteit, gezondheid, eerlijke prijs.

9. **Creëer een push en pull rondom duurzaam voedsel** en zet in op betrokkenheid en verantwoordelijkheid bij de samenleving. Faciliteer debat, betrek boeren- en maatschappelijke organisaties, ondernemers en burgers rechtstreeks. Wees niet dogmatisch, zorg voor diversiteit in (ecologische en technologische) paradigma's voor een weerbaar en veerkrachtig voedsel systeem. Stimuleer kruisbestuiving tussen verschillende benadering en initiatieven.

Slow Food is een wereldwijde beweging die staat voor good, clean en fair voedsel www.slowfood.nl Het Voedsel Anders netwerk bestaat uit mensen, initiatieven en organisaties die zich inzetten voor de transitie naar een agro-ecologisch voedselsysteem. www.voedsel anders.nl

Inspirerende voorbeelden

Er zijn al diverse provincies die op specifieke punten invulling geven aan de voortrekkersrol. Hiermee worden goede stappen gezet richting een provinciale Voedsel Agenda. Deze ervaringen kunnen inspiratie bieden voor andere provincies. Voorbeelden zijn:

Voedselfamilies Zuid-Holland

Sinds begin 2016 werken koplopers en innovators in de voedselketen in Zuid-Holland met elkaar samen in een open netwerk met de naam Voedselfamilies. In het kader van dit project dat door de Provincie in samenwerking met regionale stakeholders wordt uitgevoerd worden positieve initiatieven en ervaringen uitgewisseld en met elkaar verbonden waarmee innovatieve oplossingen voor een duurzame voedselketen. In het Manifest Voedselfamilies dat afgelopen jaar werd opgesteld wordt ingezet op 1) Eerlijke prijzen en nieuwe verdienmodellen, 2) Anders en strategisch omgaan met grondposities, -prijzen en -financiering, en 3) Werken naar vitale bodem, gezond water en hoge biodiversiteit.

Groen Ontwikkelfonds Brabant

Middels het Groen Ontwikkelfonds Brabant ondersteunt de Provincie Brabant particulieren, ondernemers en overheden bij het realiseren van nieuwe natuur. Ondersteuning vindt plaats met geld, grond én kennis. Het GOB heeft in de afgelopen jaren in belangrijke mate bijgedragen aan initiatieven die bijdragen aan de omslag naar natuur-inclusieve landbouw waaronder biologische landbouw, agrarisch natuurbeheer, voedselbossen en agroforestry.

Gelders Kennisnetwerk Voedsel

Provincie Gelderland zet in op een actief voedselbeleid, onder andere door het ondersteunen van het Gelders Kennisnetwerk Voedsel. Dit netwerk biedt Gelderse gemeenten praktische voorbeelden en oplossingen om het thema voedsel op de agenda te krijgen. Dit gebeurt door het organiseren van bijeenkomsten en advies op maat. De provincie ondersteunt dit ook door middel van een subsidieregeling 'Korte voorzieningsketens' (onderdeel van POP3), waarmee gemeenten in de gelegenheid worden gesteld voedselcoördinatoren aan te stellen en concrete uitvoeringsprojecten te faciliteren.

Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw

De drie noordelijke provincies en het Rijk hebben in het kader van de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw afspraken gemaakt voor een gebiedsgerichte uitvoering en versnelling van natuur-inclusieve landbouw. Zo stimuleert de provincie Fryslân met het 'Living Lab Natuurinclusieve Landbouw' initiatieven waarbij boeren natuurdoelen in hun bedrijfsvoering om biodiversiteit te versterken. In Drenthe kunnen melkveehouders een duurzaamheidsplan laten maken. Als zij concrete maatregelen uitvoeren, ontvangen de ondernemers financiële ondersteuning. De provincie Groningen stimuleert experimenteren met andere vormen van bodembewerking of het gebruik van groenbemesters, waarbij de effecten op de natuur en biodiversiteit en bedrijfseconomie inzichtelijk worden gemaakt. Dit zijn prima voorbeelden waarmee de verduurzaming van de landbouw kan worden versneld.